

Justyna Świątek-Rudoman*

Uniwersytet Gdański

UPRAWNIENIA KOBIETY PO PORONIENIU I URODZENIU MARTWEGO DZIECKA W OPARCIU O OBOWIĄZUJĄCE PRZEPISY PRAWA

Wstęp

W życiu przyszłych rodziców oczekujących przyjścia na świat dziecka radość i szczęście może nagle zostać zastąpione uczuciem żalu i goryczy po stracie ciąży. Poronienie i urodzenie martwego dziecka jest problemem na styku co najmniej kilku dziedzin nauki, przede wszystkim medycyny, psychologii, ale także prawa. Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie uprawnień przysługujących matce dziecka w przypadku zajścia takich zdarzeń przede wszystkim z perspektywy prawa pracy, ubezpieczeń społecznych oraz ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego. Zagadnienia te wciąż wywołują wiele wątpliwości i kontrowersji.

1. Poronienie a urodzenie martwego dziecka

Na wstępie należy ustalić zakres znaczeniowy terminów *poronienie* i *urodzenie martwego dziecka*. Jako że są to zdarzenia medyczne, należy sięgnąć do informacji z tej dziedziny nauki. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) o śmierci płodu mówimy wówczas, gdy dochodzi do niej przed porodem, niezależnie od wieku ciążowego¹. W podręcznikach do nauki ginekologii i położnictwa *poronieniem* określa się wydalenie z jamy macicy jaja płodowego do 22 tygodnia ciąży. Udowodniono, że procent strat ciąży we wczesnym okresie sięga od 15% do 40%². W literaturze wskazuje się na wielość i różnorodność czynników prowadzących

* jrudoman@prawo.univ.gda.pl

¹ A. Barczak, *Przebrane narodziny – czyli rzecz o poronieniach*, „Życie i Płodność” 2008, 2 (4), s. 85–93 cyt. przez M. Lewicka, M. Sulima, M. Pyć, B. Stawarz, *Charakterystyka poronień i prawa przysługujące kobiecie po stracie ciąży*, *Annales Academiae Medicae Stetinensis, Roczniki Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie* 2013, t. 59, nr 1, s. 124, www.pum.edu.pl (dostęp: 1.03.2017).

² J. Skrzypczak (w:) *Położnictwo i ginekologia, Podręcznik dla studentów*, red. T. Pisarski, Warszawa 2001, s. 334.

do utraty ciąży. Przyczyn obumarcia płodu jest bardzo dużo i dodatkowo mają często złożony charakter. Mogą one mieć podłoże genetyczne, anatomiczne, immunologiczne, hormonalne, a także infekcyjne³. Część poronień ma niewyjaśnioną etiologię.

Aktem prawnym będącym wskazówką w zakresie określenia pojęć *poronienie* i *urodzenie martwego dziecka* jest Załącznik 1 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej oraz sposobów jej przetwarzania⁴. W załączniku tym zamieszczono oceny stosowane przy dokonywaniu wpisów w dokumentacji dotyczących czasu trwania ciąży, poronień, urodzeń żywych i martwych. *Poronieniem* określono w nim wydalenie lub wydobycie z ustroju płodu, który nie oddycha ani nie wykazuje żadnego innego znaku życia, takich jak czynność serca, tętnienie pępowiny lub wyraźne skurcze mięśni zależne od woli, o ile nastąpiło to przed upływem 22 tygodnia ciąży (21 tygodni i 6 dni)⁵. Z kolei *urodzenie martwe* to całkowite wydalenie lub wydobycie z ustroju matki płodu, który nie wykazuje oznak życia, o ile nastąpiło po upływie 22 tygodnia ciąży⁶. Widzimy więc w tym miejscu, że dla celów sporządzania przez jednostki lecznicze dokumentacji medycznej jasno rozgraniczono oba terminy, mając na uwadze medyczne określenie tych zjawisk.

2. Prawo do urlopu i zasiłku macierzyńskiego

Ustawodawca w tekście Kodeksu pracy nie posługuje się jednak określeniem *poronienie*. Dla potrzeb określenia prawa do tzw. skróconego urlopu macierzyńskiego w przypadku sytuacji związanych ze stratą ciąży ustawodawca używa w przepisie art. 180¹ Kodeksu pracy⁷ jedynie zwrotów *urodzenie dziecka martwego* i *zgon dziecka*. Przepis ten został dodany ustawą z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy⁸, którą zmodyfikowano nieznacznie poprzednią regulację zawartą w uchylonym przepisie art. 180 § 4 k.p.⁹

Zgodnie z treścią obecnie obowiązującego art. 180¹ Kodeksu pracy w przypadku urodzenia martwego dziecka lub zgonu dziecka przed upływem 8 tygodni życia pracownicy przysługuje prawo do urlopu macierzyńskiego w wymiarze 8 tygodni (56 dni) po porodzie, nie krócej jednak niż 7 dni od dnia zgonu dziecka. Pracownicy w sytuacji ciąży mnogiej przysługuje wówczas urlop macierzyński

³ Szerzej na temat epidemiologii i etiopatogenezy poronień M. Lewicka, M. Sulima, M. Pyć, B. Stawarz, *Charakterystyka ...*, s. 124–126.

⁴ Dz. U. z 2014 r., poz. 177, (dalej: rozporządzenie o sporządzaniu dokumentacji medycznej).

⁵ Punkt 2 Załącznika.

⁶ Punkt 4 Załącznika.

⁷ Tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1666, ze zm.

⁸ Dz. U. 2001 Nr 154, poz. 1805.

⁹ Uchylony art. 180 § 4 k.p. brzmiał „W razie urodzenia martwego dziecka lub zgonu dziecka w okresie pierwszych 6 tygodni życia, urlop macierzyński po porodzie przysługuje w wymiarze 10 tygodni. Pracownicy, która urodziła więcej niż jedno dziecko przy jednym porodzie, przysługuje w takim przypadku urlop macierzyński w wymiarze stosownym do liczby dzieci pozostałych przy życiu”.

w wymiarze stosownym do liczby dzieci pozostałych przy życiu. Natomiast w sytuacji gdy zgon dziecka nastąpi po upływie 8 tygodni życia, pracownica ma prawo do wykorzystania urlopu macierzyńskiego jedynie przez okres 7 dni od dnia zgonu dziecka. Odpowiednio w przypadku urodzenia przy jednym porodzie więcej niż jednego dziecka pracownicy przysługuje wówczas urlop macierzyński w wymiarze stosownym do liczby potomków pozostałych przy życiu, przy czym okres minimalny to 7 dni urlopu macierzyńskiego. Można zauważyć, że ustawodawca różnicuje długość tego szczególnego urlopu macierzyńskiego w zależności od czasu zgonu dziecka i przyznaje matce odpowiednio albo 8 tygodni urlopu albo jedynie 7 dni. Skrócenie długości urlopu następuje z mocy prawa¹⁰. Po jego upływie pracownica powinna stawić się do pracy.

Przepis ten wyraźnie pokazuje, że celem urlopu macierzyńskiego w przypadku kobiet pozostających w stosunku pracy jest nie tylko opieka nad dzieckiem, ale także regeneracja sił matki. W przypadku urodzenia martwego dziecka, celem nabycia prawa do skróconego urlopu macierzyńskiego jest ochrona zdrowia matki. Do urodzenia martwego dziecka może dojść samoistnie bądź też w warunkach szpitalnych w drodze dokonania indukcji. Dochodzi wówczas do wywołania w sposób farmakologiczny akcji porodowej, po którym to zabiegu kobieta musi mieć zagwarantowane prawo do wypoczynku. Z uwagi na szczególnie trudny okres w życiu kobiety przyznany jej przez ustawodawcę okres 8 tygodni ma służyć nie tylko regeneracji fizycznej, ale w dużej mierze psychicznej. Należy zauważyć, że ustawodawca w przypadku straty ciąży przewidział szczególne uprawnienie urlopowe dla matki dziecka natomiast pominął w tym zakresie drugiego z rodziców. Wprawdzie w sensie biologicznym strata ciąży dotyczy tylko kobiety, ale przecież w zakresie traumy psychicznej ojciec dziecka odczuwa tę sytuację razem z matką, dla której musi być wtedy ogromnym wsparciem. Wydaje się, że *de lege ferenda* powinno się ustanowić także dla ojca szczególne uprawnienie, choćby w postaci 2 tygodniowego urlopu na kształt urlopu ojcowskiego, który to pozwoliłby obojgu rodzicom przeżyć w spokoju ten ciężki czas.

W doktrynie prawa pracy podnosi się, że w przypadku poronienia pracownica ma prawo do powstrzymania się od świadczenia pracy na czas niezdolności do pracy stwierdzonej zaświadczeniem lekarskim oraz do zasiłku chorobowego, natomiast urodzenie martwego dziecka rodzi prawo do zasiłku macierzyńskiego¹¹. Wydaje się jednak, że nie jest właściwe odwoływanie się w tym zakresie do definicji zawartych w Załączniku do rozporządzenia o sporządzaniu dokumentacji medycznej. Znajduje to potwierdzenie w stanowisku, które przyjęło Minister-

¹⁰ A. Sobczyk (w:) *Kodeks pracy. Komentarz*, red. A. Sobczyk, Warszawa 2014 r., s. 680.

¹¹ Tak U. Jackowiak (w:) *Kodeks pracy z komentarzem*, red. U. Jackowiak, Gdańsk 1997, s. 439, Ostatnio wiceminister w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dr hab. Marcin Zieleniecki przy okazji komentowania zmian w zakresie prawa do zasiłku pogrzebowego wyjaśniał, że „Poronienie z punktu widzenia prawnego skutkuje niezdolnością do pracy. Uprawnia do zasiłku chorobowego a nie macierzyńskiego”. Zob. *Senacka komisja za przyznaniem zasiłku pogrzebowego dla rodziców martwo urodzonego dziecka* (publikacja 8.12.2016 – źródło PAP), www.praca.gazetaprawna.pl (dostęp: 1.03.2017).

stwo Zdrowia, w myśl którego rozróżnienie to zostało sporządzone wyłącznie na potrzeby dokumentacji medycznej¹². Tożsamy pogląd znajdujemy także w piśmie Biura Praw Pacjenta przy Ministrze Zdrowia z dnia 18 maja 2007 r.¹³

Z prawem do urlopu macierzyńskiego wiąże się prawo do określonego świadczenia pieniężnego. Zgodnie z przepisem art. 184 k.p. za okres tego urlopu przysługuje zasiłek macierzyński na zasadach określonych w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa¹⁴. Miesięczny zasiłek macierzyński wynosi 100% podstawy wymiaru zasiłku. Warunkiem jego przyznania i wypłaty jest przedstawienie skróconego aktu urodzenia dziecka lub jego kopii potwierdzonej za zgodność z oryginałem przez płatnika składek albo przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych¹⁵. W przypadku urodzenia dziecka martwego wymaganym dokumentem jest skrócony odpis aktu urodzenia z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe.

Ażeby otrzymać taki dokument należy udać się do właściwego urzędu stanu cywilnego. Zarówno urodzenie żywe jak i martwe podlegają zgłoszeniu na zasadach określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego¹⁶. W tym przypadku nie sporządza się aktu zgonu dziecka, jest natomiast wydawany akt urodzenia z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe. Podstawą jego sporządzenia jest zgodnie z art. 53 ust. 1 w/w ustawy dokument pod nazwą karta martwego urodzenia oraz protokół zgłoszenia urodzenia martwego. Karta ta musi zawierać nazwisko, imię (imiona) rodziców, miejsce datę i godzinę urodzenia dziecka, płeć oraz informację, że dziecko urodziło się martwe. Dokument ten sporządza się i przekazuje do właściwego miejscowo kierownika stanu cywilnego podmiot, który wykonuje działalność leczniczą, którym zazwyczaj jest szpital. W sytuacji gdy nie jest możliwe ustalenie płci dziecka, nie przekazuje się karty martwego urodzenia. Od 1 stycznia 2018 r. karty urodzeń i urodzenia martwego mają być przekazywane kierownikowi stanu cywilnego w formie dokumentu elektronicznego opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

¹² M. Jaroszewska, *Poronienie a urodzenie martwe (zgon płodu) – konsekwencje dla pracodawcy w zakresie udzielenia urlopu macierzyńskiego*, „Monitor Prawa Pracy” 2009, nr 12, s. 627.

¹³ Pismo Biura Praw Pacjenta przy Ministrze Zdrowia z 18 maja 2007 r. (BPP-4111-37-934/KU/07), w którym stwierdzono, że ustanowienie 22 tygodnia ciąży jako kryterium rozróżnienia poronienia od urodzenia martwego dziecka nastąpiło wyłącznie na potrzeby dokumentacji medycznej. Do tej kategorii nie zaliczono jednak pisemnego zgłoszenia urodzenia dziecka, w związku z czym nie stosuje się do niego również powyższego kryterium wieku ciąży, cyt. przez A. Abramowską, *Poronienie a prawo do zasiłku i urlopu macierzyńskiego* (publikacja 22.10.2012), www.rp.pl (dostęp: 1.03.2017).

¹⁴ Tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 372, ze zm.

¹⁵ Zgodnie z § 9 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków (Dz. U. z 2015 r., poz. 2205, ze zm.).

¹⁶ Tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 2064, ze zm.

Na tym etapie rozpoczyna się kolejny etap dramatu niedoszłych rodziców dziecka. Ażeby szpital wydał kartę martwego urodzenia, która staje się podstawą do wydania aktu stanu cywilnego, musi być ustalona płeć dziecka. W sytuacji gdy mamy do czynienia z utratą dziecka, która nastąpiła w późniejszym okresie, jest szansa na to, że lekarzowi w czasie indukcji porodu uda się ją określić i zostaje ona wpisana do dokumentacji lekarskiej. Problem pojawia się w sytuacji, gdy określenie płci ze względu na np. wczesne stadium ciąży (kilku ale także kilkunastotygodniowa) jest utrudnione lub niemożliwe. Kilka lat wcześniej w takich przypadkach, przy wypełnianiu dokumentów potwierdzających fakt martwego urodzenia, podmioty lecznicze stosowały uprawdopodobnienie danych i wpisywano prawdopodobną płeć dziecka, jednak działanie to budziło wątpliwości natury prawnej. Problemy związane z formalnościami niezbędnymi do zarejestrowania dziecka martwo urodzonego były przedmiotem interpelacji poselskiej już w 2012 r. Jak zostało podkreślone w odpowiedzi podsekretarza stanu w Ministerstwie Zdrowia z dnia 25 kwietnia 2012 r. na ww. interpelację¹⁷, podstawą do uprawdopodobnienia płci dziecka było np. przeprowadzone badanie USG czy inne badania/obserwacje, które jednak nie dawały 100% pewności. Obecnie podmioty lecznicze odmawiają stosowania uprawdopodobnienia płci, powołując się na brak podstawy prawnej do takiego działania. Ażeby zatem mieć prawo do skorzystania z szeregu uprawnień z zakresu prawa pracy (urlop macierzyński), ubezpieczeń społecznych (zasiłek macierzyński), a także z innych świadczeń przysługujących z tytułu posiadanych polis ubezpieczeniowych (np. z zawartej polisy ubezpieczenia grupowego na życie), rodzice są zobowiązani wykonać badania genetyczne, które pozwolą na określenie płci dziecka. Determinantem przyznania zasiłku macierzyńskiego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest bowiem akt urodzenia dziecka z adnotacją, że urodziło się martwe, który to wydawany jest w sytuacji możliwości ustalenia płci dziecka. Nie ma więc w tym zakresie zastosowania medyczne rozróżnienie poronienia i urodzenia martwego dokonane w rozporządzeniu o sporządzaniu dokumentacji medycznej.

Gdy rodzice dziecka zdecydują się na badania genetyczne, stają przed kolejnym problemem. Nie dość, że muszą je wykonać we własnym zakresie, to nie podlegają one refundacji z Narodowego Funduszu Zdrowia, gdyż nie są kwalifikowane w poczet pojęcia świadczeń opieki zdrowotnej w myśl ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹⁸. Oznacza to, że rodzice dziecka muszą za nie zapłacić, a koszt takich badań wynosi kilkaset złotych. Ich cena jest zróżnicowana w zależności od podmiotu je wykonującego, a także czasu oczekiwania, który może wynieść od kilku dni do kilku tygodni. Dotyczy to oczywiście tylko i wyłącznie

¹⁷ Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Zdrowia – z upoważnienia ministra na interpelację posła Krzysztofa Brejzy nr 3346 w sprawie formalności niezbędnych do zarejestrowania dziecka martwo urodzonego, www.sejm.gov.pl (dostęp: 1.03.2017).

¹⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 581, ze zm.

kwestii ustalenia płci dziecka, gdyż w sytuacji gdy badania miałyby objąć także wady genetyczne płodu ich cena wzrasta do kilku tysięcy. Ponadto rodzice muszą jeszcze znaleźć odpowiednią instytucję zajmującą się takimi badaniami (często wykonują je zakłady medycyny sądowej uniwersytetów medycznych, ale także podmioty prywatne) i dodatkowo matka dziecka udaje się na pobór jej materiału genetycznego, a wszystko dzieje się w niedługim czasie po wyjściu ze szpitala. Nie należy zapominać także o jeszcze jednej bardzo ważnej kwestii, że rodzice często po prostu nie chcą znać płci dziecka, a także narażać się na dodatkową traumę związaną z pójściem do urzędu stanu cywilnego i dokonywaniem wyboru imienia dla dziecka.

W związku z aktualnym stanem prawnym wiele kobiet, ażeby nie potęgować bardzo przykrych przeżyć nie decyduje się na badania genetyczne i nie składa wniosku o należny im skrócony urlop macierzyński i zasiłek macierzyński, czy też w przypadku osób ubezpieczonych niebędących pracownicami – o zasiłek macierzyński. W tej sytuacji kobieta może liczyć jedynie na maksymalnie 14-dniowe poszpitalne zwolnienie lekarskie. Niestety, ma to często swoje negatywne konsekwencje. W moim przekonaniu zbyt szybki powrót do pracy może wpłynąć negatywnie na stan zdrowia psychicznego kobiety tyle tylko, że w późniejszym terminie. Każda strata, a już tym bardziej strata bardzo oczekiwanego potomka i żaloba po nim potrzebują czasu. Ten jest zdecydowanie zbyt krótki.

W tym miejscu nasuwa się pytanie, czy matka dziecka może zmienić decyzję i zdecydować się jednak na zrobienie badań genetycznych, co zresztą w praktyce wielokrotnie następuje. Stosowaną deklarację co do badań, a także pochówku dziecka, kobieta składa przed wyjściem ze szpitala. Na szczęście, może zweryfikować swoją decyzję, lecz nigdzie nie jest określone, do kiedy to powinno nastąpić. Niewątpliwie w sytuacji, gdy początkowo zdecyduje się na zwolnienie lekarskie, lecz jednak zmieni zdanie i skorzysta ze skróconego urlopu macierzyńskiego, musi nastąpić korekta świadczeń, w tym zakresie, a zasiłek macierzyński będzie wówczas przysługiwał od dnia porodu, za który będzie przyjmowany dzień straty dziecka.

O ważności i konieczności zmian w tym zakresie powinna świadczyć petycja dotycząca umożliwienia wydania aktu urodzenia w przypadku braku możliwości ustalenia płci martwo urodzonego dziecka, do której to Biuro Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu w dniu 20 października 2016 r. sporządziło pozytywną opinię prawną¹⁹. Autor petycji postuluje zmianę ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, która dawałaby podstawę do sporządzenia karty martwego urodzenia bez konieczności oznaczania płci dziecka, gdy nie jest to możliwe lub wymaga wykonania badań genetycznych oraz zmiany zasad określania imienia dziecka w takiej sytuacji. W treści tej opinii słusznie stwierdzono, że na aprobatę zasługuje stano-

¹⁹ Opinia prawna w sprawie petycji Pawła Baczyńskiego dotyczącej umożliwienia wydania aktu urodzenia w przypadku braku możliwości ustalenia płci martwo urodzonego dziecka (BAS-WAU IP-1960/16), www.orka.sejm.gov.pl (dostęp: 1.03.2017).

wisko autora petycji, w myśl którego prawo do urlopu macierzyńskiego, zasiłku macierzyńskiego i pogrzebowego nie powinny zależeć od cech fizycznych martwo urodzonego dziecka.

Mając na uwadze powyższe *de lege ferenda* prawo do urlopu i zasiłku macierzyńskiego w przypadku straty dziecka, w przypadku gdy ustalenie płci dziecka jest niemożliwe lub utrudnione, powinno przysługiwać na podstawie karty martwego urodzenia bez konieczności robienia badań genetycznych. Nie znajdują uzasadnienia, dla którego niedoszli rodzice mieliby być w tym zakresie narażeni na dalsze negatywne przeżycia spowodowane szeregiem formalności i dodatkowymi kosztami. Wydaje się, że ich sytuacja jest już i tak niezwykle ciężka, a zmiana prawa w tym zakresie powinna pójść w kierunku ułatwienia im nabycia prawa do należnych im świadczeń, a nie utrudniania.

3. Prawo do pochowania dziecka i zasiłku pogrzebowego

Trudności bądź niemożliwość określenia płci martwo urodzonego dziecka, ciężaru ciała lub długości płodu nie stanowią przeszkody do jego pochowania, jeżeli rodzice się na to zdecydują. Przyjęta w ustawie z dnia 26 maja 2011 r. o zmianie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych²⁰ treść art. 11 ust. 5a umożliwia rodzicom pochowanie dziecka urodzonego już na wczesnym etapie ciąży. Oznacza to, że w przypadku dziecka martwo urodzonego, bez względu na czas trwania ciąży, dla którego, na wniosek osoby uprawnionej do pochowania sporządzono kartę zgonu, w celu pochowania zwłok, nie jest wymagana adnotacja urzędu stanu cywilnego o zarejestrowaniu zgonu²¹. Ponadto zgodnie z § 8 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2001 r. w sprawie postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi, do pochowania szczątków będących popiołami powstałymi w wyniku spopielenia zwłok dzieci martwo urodzonych jest wymagane zaświadczenie stwierdzające ich pochodzenie²².

W zakresie nabycia prawa do zasiłku pogrzebowego dotychczas dokumentem wymaganym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych do wypłaty tego świadczenia był odpis zupełny aktu urodzenia dziecka z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe, do którego wydania, jak wskazano wcześniej, konieczne było określenie płci²³. W ostatnim czasie dostrzeżono konieczność liberalizacji wymogów formalnych w tym zakresie. W myśl senackiego projektu zmiany ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych²⁴ zasady te mają ulec modyfikacji z dniem 1 stycznia 2018 r. W myśl nowego brzmienia art. 78 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecz-

²⁰ Dz. U. z 2011 r., poz. 853.

²¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 2126, ze zm.

²² Dz. U. z 2001 r. Nr 153, poz. 1783.

²³ Zob. § 16 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011r. Nr 237, poz. 1412).

²⁴ Druk sejmowy nr 341, www.sejm.gov.pl (dostęp: 1.03.2017).

nych²⁵ zasiłek pogrzebowy przysługiwać będzie osobie, o której mowa w art. 11 ust. 5a ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, jeżeli pokryła koszty pogrzebu. Zmiana powyższego przepisu koresponduje z wcześniejszym ułatwieniem uprawnionym pochówku dziecka martwo urodzonego. Zgodnie z projektem noweli od początku 2018 r. wymóg formalny przyznania zasiłku pogrzebowego z tytułu poniesionych kosztów pogrzebu ma przysługiwać uprawnionemu w sytuacji, w której zaistniała możliwość pochowania dziecka, tj. dla którego sporządzono kartę zgonu, bez wymagania adnotacji urzędu stanu cywilnego o zarejestrowaniu zgonu²⁶.

Podsumowanie

Już sama kwalifikacja poronienia i urodzenia martwego w kontekście nabywania prawa do świadczeń wcale nie jest jednoznaczna. Choć w doktrynie prawa pracy podnosi się, że w sytuacji poronienia przysługuje zasiłek chorobowy, a w przypadku martwego urodzenia zasiłek macierzyński, to podstawą wypłacenia pracownicy przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasiłku macierzyńskiego są dokumenty uzyskane z urzędu stanu cywilnego, tj. akt urodzenia dziecka z adnotacją, że urodziło się martwe. Determinantem uzyskania takiego dokumentu jest z kolei możliwość ustalenia płci dziecka, a nie czas, w którym doszło do zakończenia ciąży. Dokonana w treści opracowania analiza obecnego stanu prawnego pozwala mieć nadzieję, że ostatnie proponowane zmiany w zakresie nabywania prawa do zasiłku pogrzebowego w sytuacji martwego urodzenia będą impulsem do dalszej modyfikacji przepisów prawnych także w zakresie ułatwienia nabywania prawa do urlopu i zasiłku macierzyńskiego. Uprawnienia te nie powinny być uzależnione od wykonania badań genetycznych w celu ustalenia płci dziecka. Karta martwego urodzenia bez tej informacji powinna być wystarczającą przesłanką do otrzymania świadczeń. Nie możemy bowiem zapominać o kwestii najważniejszej – o znajdujących się w traumie niedoszłych rodziców dziecka, którzy przerażeni formalnościami, urzędami a także kosztami rezygnują przez to z przysługujących im praw.

²⁵ Tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 887.

²⁶ Tak: uzasadnienie senackiego projektu o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, druk sejmowy nr 341 s. 7–8.